

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Год. XX.

УТОРНИК 2. ЈУЛА 1902.

Број 26.

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАН-ПУТ

ПРЕПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ АДМИНИСТРАЦИЈИ ЛИСТА
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ УРЕДНИШТВУ

ЦЕНА:

За Србију на годину . . . . . 6 динара
на пола године 3
За стране земље на годину 9

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

МИ
АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, а на основу тачке в. члана 103. закона о општинама, потврђујемо:

за председника општине београдске Милована Маринковића, начелника министарства народне привреде у пензији, кога је општински збор изабрао.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

23 јуна 1902 год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

Министар
унутрашњих дела,

Н. Д. Стевановић С. Р.

ОПШТИНСКО УРЕЂЕЊЕ

и

АДМИНИСТРАЦИЈА

ГРАДА ГЛАЗГОА

(По Сер Џејму Белу председнику општине Глазговске и г. Џејму Патону председнику Уједињених Музејских Удружења Уједињене Краљевине — Велике Британије и Ирске)

Година 1896

(27)

XIII

ПОЖАРНА ЧЕТА

Давнашњо порекло пожарне чете. — Несавршенство првобитних средстава за гашење пожара. — Велики пожари у седамнаестоме веку. — Осиромашење вароши. — Парламентска и друга помоћ. — За чаброве и стубице брине општински суд. — Грађански пререз на тај циљ. — Свађа око тако скупљеног новца између еснафског тела и општинског одбора. — Колунова ватрогасна справа. — Велики пожар у години 1677. — Лондонска ватрогасна машина од 1725 године. — Радници шејерне фабрике образују пожарну чету. — Прво осигурање противу ватре. — Устројство пожарне чете у 1800 години. — Пренос њеног задатка на полицију у год. 1807. — Устројство од 1825. — Усавршење ватрогасног апарата по добитку воде са Лак-Катрајна. — Електрични механизам за ударање на узбуну. — Преустројство од 1887. — Пожарничке станице, ватрогасне справе и згоде. — Штета од ватре.

Као и многе друге добротворне установе, пожарна чета града Глазгоа доводи своје порекло из подалеке давнине. Зачетак њен крије се у добу, када је *месаника* у повоју била; и напредак њен био је за дуго и спор и колебљив. Њено прво устројство било је и лабаво и неподударно, па је само природно и њена извршна моћ била слаба, па и несигурна. Притом ваља још

упамтити, да наши стари нису ни имали ова средства за гашење ватре која ми имамо. Они су воду за гашење ватре вукли у ковама, у чабровима, а највише помоћу шпрквова, па и то са најближег извора: са бунара, или из потока, или из оближње реке, и мучилу су муку какву ми не знамо. Додајте сад њиховој неспреми, да се са елементом боре, још и тај факт: да домови и кровови наших стари нису ни подизани с' обзиром на сигурност од ватре; јер су грађевине њихове биле махом од дрвета, покривене сламом или трском, па ћете их искрено пожалити. Душа ваља, наши стари нису знали ни за тако лаке паливатре, као што је сувремено *палмдрвце* наше, па нису знали ни за све опасности *петролеја*, *ваздушнога гаса*, *електричне светлости*, и све друге наше лако запаљиве изворе.

И док су пожари у старо време били и много чешћи, и много опаснији, па и много штетнији, него што су данас, имања ватри изложена нису била ничим и ни код каквог друштва осигурана, и ударац несреће падао је са свом снагом и тежином на пострадале сопственике изгорелога добра. Оно, већ и то стоји, да су све тадање грађевине биле проста склопа, и да се, кад изгору, могле нове на њихово место и лакше подићи, као што и то стоји, да данас има више еспана, више капитала у *једној* од наших већих трговачких *радња*, него што је тада било у целој глазговској *чаршији*; али сумње нема да су тадање ватре и пожари доводили многога домаћина, па и целу му фамилију, до просјачкога штапа.

Као и све средњевековне вароши, и наш Глазго љуто је патио од несретних случајева ватре и пожара. Чак изгледа да је овај наш град био некакав нежељени *избраник* овог елементарног *бича*, и да је небројено пута стајао пред њим нејак и немоћан као нејако дете. Историја је и забележила такав један ужасан случај у години 1652. Ватра се тада појавила била на источном крају вароши, у тако званој „Високој улици“, па је збрисала све до пијачнога „Крста“; па је онда прескочила на другу страну вароши, код тако зване „столарске пијаце“, и тамо спржила читаве квартове. У року од два дана, добра трећина вароши лежала је у пепелу и развалинама. Описујући службено толику несрећу, тадањи *протокол* општинско-одборске седнице, говори о „*хиљадама* фамилија које су од једном остале и без крова и огњишта, без игде ичега“, па доноси решење: „да главни кмет и још који одборник отрче што пре у Единбург, код централних власти државних, да им јаве да је Глазго, колико,

и пропао, и да моле и да богораде: да Енглеска и њен парламенат што пре потеку у помоћ.“

И доиста, Глазго је од ове ватре толико пострадао био, да се општина није могла бранити од нове и силне сиротиње, која се као прв вила око њенога тада још и оскуднога прага; те, под притиском тешке невоље, удари и она у прошњу, учинив апел на све сетринске вароши у Краљевини, и на свако и свачије милосрдно срце. Срећом, и одзив је био опште-народни, као што је био тонал и усрдан. Парламенат поведе коло са, за оно време, *великом* сумом од *хиљаду* фуната стерлинга из државне готовине, и продужи давање помоћи докле год се није беда, донекле бар, утолила.

Већ из наслова ове главе читалац је могао прочитати: како су бедна била она ватрогасна средства општинска, са којима је *Глазго* ваљало бранити и одбранити од оваке једне ватре. Али вреди доиста забележити овде и суштину и домаћај њихов. Дакле, према *формалним одлукама* тадашега одбора општинског, било је наређено *благајнику* општинском: „да се постара за исплату два тунета *кова*, које су донете са лађарске обале, а које имају да послуже за, не дај боже, какав случај ватре!“ Други један такође веома интересан протокол одборски *вајка* се; што је општина принуђена да купује *нове* кове за гашење ватре; „јер су оне старе упропашћене, или *покрадене*“ (!) па, наравно већ, прописује и „строгу казну“, глобу и хапсу, ономе ко се у злу ухвати. Али, како ове злосретне кове нису биле и сав ватрогасни прибор тадашега Глазгоа за случај какве повеће ватре, то сматрамо за вредно да поменемо и оне историјске *стубице* (мердевине) за чију се набавку и смештај имао постарати *еснафски устабаша*, а које се, као и оне кове, имале подмирити из извеснога *пререза* грађанског. Разрезан после оне несреће у 1652, овај је пререз за годину за две и донео довољно, да је у новембру 1655 године општина глазговска могла, како сама каже, „из непотрошене суме“ купити једну *стотину* кова и чаброва, и тридесет и шест комада „мердевина“, за погодан распоред по вароши.

Пошто страх од ватре, каква је 1652 год. снашла била Глазго, није брзо прошао, а брига, како да се такве несреће у будуће од града отклоне, једнако морила општинско представништво, то у априлу 1656 донесе општински одбор и једну оваку драстичку одлуку и меру предупредну: „да свака кућа буде *дужна* да има по једне *стубице* на мети и на угодном месту у дворишту, за случај ватре; да се одреде

нарочити људи од стране општине, који ће настојавати око извршења ове одлуке и извођења ове предупредне мере, и да се, наравно, казни сваки онај који не буде послушао ову наредбу општинску.“

Што се онога приреза за ватрогасни прибор тиче — тада па и доцније *кратко*-прозваног „чабровског приреза,“ или приреза за набавку и чување општинских *ковџ* и *чаброва* за гашење ватре — тај прирез има читаву историју, која се ни до дан дани није свршила. Пошто је руковање новцем, отуда добивеним, било поверено *еснафскоме* телу, које је имало *вишак* његов праведно делити између трговачких и занатлиских *болница* варошких, а о којима су се опет бринула дотична трговачка и занатлишка удружења, то је тај прирез имао злу срећу да постане јабуком раздора између добрих муштерија за руковање, и са *еснафске* и са трговачке стране. Како, пак, није и не може бити циљ ових редова да упознаје читаоца са, управо, *свађама* и *гложењима* појединих корпорација око *еснафских* пара, или и других нечијих *црава* на руковање нечијим парама, то ћемо, због везе са предметом који овде расветљавамо, толико рећи: да се *вишак* од тога ватрогаснога приреза кроз потоње векове претворио био у сталан и редован *еснафски приход* дотичних корпорација, као и да трговачко-занатлијско удружење наше и дан дани *наплаћује* ту „ватрогасну“ таксу од својих чланова при ступању им у друштво! Има међу тим нечега и *вишега* и *бољег* у историји тога „чабровског приреза“, а то је *факт*, да се у њему, и онако скромноме и бедноме у почетку, тек сретно крије *материјални* зачетак и *основица* данашњој *пожарној чети* нашој! Нешто заузимањем општинских одбора из осамнаестог века — који су, дабогме, *запињали* да истргну тај прирез из *еснафских* шака — нешто, ако не и *поглавито*, *полицијским* законодавством *деветнаестог* века, тај је извор у главноме свакако, *упућен* данас своје *правоме* *увору*, а имено: *циљу* одржавања и *неговања*, *јачања* и *усавршавања*, нашега *пожарништва*, као и *умножавања* ватрогасних му *срестава* и *алата*. Али да идемо редом.

Дакле, у *бризи* и *старању* да што боље обезбеди свој Глазго од *могућности* и *опасности* нова пожара, општинска управа наша из *дотичнога* (седамнаестог) века оде и даље од оне две горе истакнуте одлуке о *ковама* и о *стубицама*. Јер, у години 1656 она ступи у *погодбу* са самим *ђенијалним* проналазачем ватрогаснога *шмрка*, *Џемсом Колкуном*, и стави му на *расположење* *средства* и *награду*: да оде до Единбурга и „направи и донесе *згуду*, која ће моћи да *гаси* велике ватре, *црпљењем* и *избацивањем* велике количине воде.“ Тако и буде. А, кад се *ђенијални* механичар из Единбурга и врати, онда *предусретљива* општина даде *подићи* и *неку* *врсту* *стреје* — те *прве* *пожарне* *станице* наше — у којој да се *смести* тај *његов*, за време му, у *истини* и *драгоцени* *шмрк*. Њему се (Колкуну) *ласкаво* *повери* и *брига* и *чување* од *квара* тога *шмрка*, па *богме* и *мајсторска* *употреба* у *каквој* *невољи* — тако — да нама, бар, из ове *даљине* *изгледа*: да *честити* и *даровити* *механичар* није био само *изумеоц* ватрогаснога *шмрка*, него *управо* и *први командир* „пожарне чете“ града Глазгоа.

Како му *драго*, те, и код све *бриге* и *пажње* општинских управа, и код све *својевремене* *вредности* Колкупових *шмр-*

кова, Глазго није ни даље *остао* *поштеђен* од *опасних* *случајева* ватре. Управо, и *колико* 1677 *године*, *њег* је *снашла* *нова* *несрећа*, *слична* *оној* од 1652, и *понова* *отерала* у *сличну* и *немилу* *прошњу* за *помоћ*. Али овај *нов* *ударац* донесе и *нека* *радикалнија* *лека*, — свакако *натера* и *људе* и *власти* да се *приближе* *самоме* *корену* *зла*. А тај је *корен*, *очевидно*, тада *био*: у *зашаљиво* *материјалу* *самих* *кућа* и *грађевина* *варошких*. Имати *пред* *собом* *читаву* *варош* од *дрвених* *страћара*, *дашчара*, *сламара*, па и *кровињара* — па се онда *чудити* *што* *сваки* *час* *по* *неки* *крај* *плане*! Ако *ишта*, *доиста*, а *оно* и *крајње* је *време* *било*, да се *једном* *забрани* *подизање* у *вароши*, *увек* *лако* *запаљивих*, *дашчара* и *страћара*.

У *току* *осамнајестог* *века*, *колико* *можемо* *одавде* *да* *оценимо*, *није* *бог-зна* *шта* *рађено* *ни* *урађено* *на* *тековини* *нових* *јемстава* *противу* *вечите* *опасности* *великих* *пожара* — *јер* *се* *још* *један* *такав* *десио* *раније* у *години* 1684 — и *то* *ма* *да* *су* *они* *еснафи* *једнако* *наплаћивали* *помену* *ту* *таксу* од *грађана*, а *општина* *подмиривала* *све* *трошкове* *око* *прибора* *итд*. Али *нешто* *се* *ипак* *предузело* у *првој* *половини* *тога* *века*, а *имено* у *години* 1726, *што* *вреди* *да* *се* *забележи*. То је, *ако* *не* *баш* *организа* *ција*, а *оно*, *иочетак* *организа* *ције*, *градске* *пожарне* *чете*, која *се* *за* *тада* *са* *стојала* у *једноме* *уговору* *између* *општине* и *сопственика* *шећерних* *фабрика*. Општина је *имено* *тим* *актом* *ослобађала* *извесан* *број* *раденика* *по* *тим* *фабрикама* од *грађанске* *обавезе* *вршења* *ноћне* *патроле*; а *они* *су* у *размену* *за* *ову* *олакшицу*, *па* *без* *сумње* и *по* *цену* *неке* *напојнице*, *били* *дужни*: *да* у *свако* *доба* и *дана* и *ноћи*, *кад* *добош* *на* *ватру* *удари*, *излете* *из* *фабрике* — *ако* *су* *на* *раду* — а *из* *кућа* *ако* *су* *на* *дому* — и *помогну* *ватру* *угасити*.... У *истој* *години* *тога* *века* (1726) *налазимо* у *протоколима* *одборских* *седница* и *нека*, *дакле* *прва*, *помена* о *друштвима* *за* *узајмно* *осигурање* *противу* *ватре*; *јер* *се* *ту* *говори* о *извесним* „*грађанима* и *поседницима* *непокретности*, *који* *су* *се* *удружили* *да* *се* *солидарно* *помажу*, и *један* *другога* *прихваћају*, у *случајевима* *несреће* од *ватре*“.... Наравно, *да* је *све* *то* *био* *крпеж*, и од *пожарних* *чета* и од *осигурања* од *ватре*, па и од *ватрогаснога* *прибора*, *као* *што* *је* и *показао* *онај* *велики* *пожар* у *години* 1749, *када* *се* *доиста* у *Горбалсу* (*предграђу*) *појави*, али *када* *изгоре* и *најважнија* *улица* *варошка* (The Main Stret) *са* *силном* *робом* и *непокретним* *иметком*. Као и *толике* *раније*, и *ова* је *несрећа*, *збиља*, *погодила* *толики* *број* *глазговских* *душа*, *да* *се* и *ошета* *морала* *отворити* *народна* *уписанија*, и *на* *све* *стране* *купити* *хришћански* *прилози* *да* *се* *погорелци* *прихвате* и *спасу*.

Нити је и *сам* *почетак* *овога* *нашега* *деветнајестог* *века* *особито* *сијао* *са* *ватрогасном* *спремом* *града* *Глазгоа* у *прибору* *или* у *људима*. Јер, *ако* *тада* *већ* и *доста* *велики* *као* *град* и *број*, *опет* *је* *он* *дочекао* *ново* *столеће* *са* *само* *неких* *шест* *ручних* *шмркова*, и *ваљда* *једно* *триста* *метара* *ватрогасних* *црева*. Општина *још* *није* *имала* *никакву* *сталну* *зграду* *ни* *станицу* *пожарну*; *кључеви* од *шупа*, у *којима* *су* *лежали* *шмркови*, *путовали* *су* *по* *који* *пут* од *једне* *надлежности* *до* *друге*, *док* *су* *се* *једва* *налазили* *кад* *треба*; а *с* *водом* *је*, и *код* *реке* *пред* *кућом*, *ишло* *тако* *тешко* и *тако* *пи* *наво*, *да* *се* *помоћу* *њеном* *ватра* *угасила* *кад*, *управо*, *више* *није* *имало* *шта* *на* *месту*

ни *да* *изгори*. *Најзад*, *кубура* у *људма* *била* *је* *толика*, *да* *се*, у *иоле* *озбиљнијим* *случајевима*, *морало* *чак* и у *касарнама* *добовати* *на* *узбуну*, и *изводити* *војска* у *помоћ*... У *истини*, и *тек*, *година* 1807 *донесе* *нам* *одавно* *потребни* *прелом* и *обрт* у *ватрогасној* *установи*. *Нови* *закон* о *полицији* *истрже* *ју* *из* *руку* *општинског* *одбора*, и *пренесе* *на* *душу* *полицијског* *одељења*. И од *тада* *иду* *ствари* *на* *боље*, *па* *чак* *иду* и *економније*; *јер* *се* и *чвршћом* *организа* *цијом* *пожарне* *чете*, и *јачом* *контролом* *над* *повереним* *новцем*, у *брзо* *успело*: *да* *Глазго* и *јевтиније* *пролази* и *мирније* од *пожара* *спава*. *Ватре* *је*, *дабогме*, *било* и *даље*, од *времена* *на* *време*; али *се* *већ* у 1817 *години* *њихов* *несретни* *број* *свео* *само* *на* *четрнајест* *годишњих* *случајева*. И *тако* *је* *наша* *пожарна* *установа* *напредовала* *све* *до* 1834, *када* *се* *за* *њу* *изради* и *формална* *уредба*, *правила* и *устројство*, *које* *одобри* *полицијска* *власт*. По *тој*, *дакле*, *уредби*, *ми* *имамо* *свака* *три* *месеца* *пожарничке* *вежбе*, *пробе* и *маневре*, *где* *цела* *чета* *са* *целим* *прибором* *ватрогасним* *излази* *на* *извесно* *лице* *места* и *полаже* *испит* *пред* *компетентном* *за* *то* *комисијом*. Исто *тако*, *по* „*устројству*“ *чете*, *упожарник* *се* *примају* *људи*, *свакако* *имају* *право* *првенства* *људи*, *који* *су* *по* *своме* *ранијем* *занимању* *били* *зидари*, *грађевинари*, и у *опште* *раденици* *уознаги* *са* *склопом* *материјалом* *кућа*, и *дужни* *су* *становати* у *близини* *пожарне* *станице*. *Сваки* *прост* *пожарник* *има* *свој* *билет* (*нумеру*) и *значку* а *на* *стану* *му* *се* *закује* и *фирма* *која* *гласи*: „*пожарник*“. *Најмљени* *за* *случај* *кочијаша* — а *њих* *је* *тада* *било* *шеснајест* — *били* *су* *дужни* *да* *имају* *добре* *коње*, *да* *станују* *такође* у *близини* *кварта*; и, *као* *остали* *пожарници*, *имали* *су* и *фирму* *своју* *на* *вратима*. *Њихово* *је* *било* *да* *се* *науче* и *свикну* у *брзозоме* *отварању* *водоводних* *хидраната*; а, *сем* *дужносне* и *савесне* *употребе* *својих* *коња*, *имали* *су* *се* *према* *потреби* *постарати* и *за* *употребу* *туђих*, *па* *брзо* и *магновено* *са* *својом* *запрегом* *одазвати* *се* *првome* *сигналу* *пожарнога* *стражара*. *Тада* *је*, и *том* *уредбом*, *Глазго* *био* *подељен* *на* *четири* *пожарна* *кварта*; а *чим* *се* *од* *некуда* *јави* „*ватра*“, *одмах* у *сва* *четири* *краја* *залупа* *добош* *на* *узбуну*. *Да* *би* *се* и *међу* *пожарницима* *пробудила* *здрава* *утакмица*, *уређено* *је* *да* *први* *шмрк* *који* *стигне* *на* *лице* *места* *добије* и *прву* *награду* (*тада* *напојницу* *од* *десет* *шиллинга*); *други*, *другу* (*од* *осам*) *итд*. *Ако* *је* *ватра* *узела* *толике* *размере*, *да* *ју* *не* *могу* *пожарници* *да* *савладају* *сами*, *онда* *они* *зову* у *помоћ* *добровољце* *из* *гомиле*; и *онда* *сваки* *такав* *добар* *човек* *добија* *на* *лицу* *места* *билет*, *са* *којим* *иде* у *општину* и *прима* *своју* *награду*. *Ова* *је* *награда*, *по* *правилу*, *половина* *пожарничке* *награде*, *која*, *опет*, *за* *први* *сахат* *борбе* *с* *ватром* *значи*: *четири* *шиллинга*; *за* *други* *три* *шиллинга*; *за* *трећи* и *четврти*, *један* *шиллинг*; а *за* *сваки* *даљи* *сахат* *по* *пола* *шиллинга*, *или* *три* *гроша*....

Довођење *воде* *са* *Лак-Катрајна* у *години* 1858, *силно* *је* *допринело* и *развитку* и *усавршењу* *наше* *пожарне*, *или* *ватрогасне*, *установе*. Од *тада* *смо* *ми* *стекли* и *парне* *шмркове*, *на* *место* *стarih* и *ручних*, *па* *смо* *стекли* и *електрично-сигналски* *апарат*, *као* *што* *смо* у *последње* *време* (*од* 1891 *на* *овамо*) *стекли* и *ручне* *телефоне*, *од* *неоцењене* *вредности* у *таквим* *скупим* *ментима*. *Ако* *се* *не* *варамо* *наша* *глазговска* *пожарна* *чета* и *прва* *је* у *свету*,

која се послужила овим драгоценим изна-ласком при гашењу пожара. А колико је је она у наше време коракнула у напред, може се судити по томе, што она, од 1873 године на овамо, има и своју нарочиту ко-њушницу, у којој се држи и негује маса коња, нарочито одгајених за пожарничку потребу. Па, што је још важније, та *чешапожарна* постоји од 1878 године на овамо као *стално* тело и особено *надлежство* општинско. Све до тога доба, пожарници су били људи, који су зарађивали себи насушно парче леба на другој страни, и долазили на пожарничку службу тек кад се ватра где појавила, и кад су где потребни били. Данас, пожарник је *војник* у чети која је вечито на окупу, свакако на довику. Он има од општине и стан и одело, и обућу, и капу и појас — као год што има плату — и свакога слободнога дана иде на „ег-зерцир“ са својим красним алатом и још краснијим *шмрком шарним*, на коме се учи и вештини гашења пожара, и нарочито *бр-зине* стицања на лице места и опасности. По себи се разуме, да данашњи пожарник више и *кошта* своју општину, него ли историски му претходник — јер, са друштвом, кошта годишње 12,000 фуната стерлинга, или *три* стотине хиљада динара у злату — али, право је рећи, да много више и *вреди*, и себи и нама.

Најзад, да кажемо коју о величини и о приборској опреми ове наше данашње чете пожарне. Пошто Глазго данас броји, — *сем* главне му станице пожарне у „Гим-назијској улици“, као и *сем* „надзорних“ у северноме и јужноме крају, неких *седам* сталних станица пожарних, — то се по-жарнички *кадар* његов састоји из 109 људи, међу којима једнога „командира“, три на-дзорника, *седам* станичних настојника и 98, које инцизира, које простих ватогасаца и кочијаша. За службу при пожару, па и иначе, пожарно одељење има 34 коња, десет *шарних шмркова* и четири ручна. Сем тога, оно има десет кола за велика црева и стубице, и пет кола за друге алате и ватрогасачке потребе. Дужина дотичних црева, коже и канваса, износи 42,970 стопа..... Број *сигналских* станица у вароши износи 124 — *сем* приватних којих има 29. Просечни број случајева ватре преко године износи данас у Глазгоу 450, а про-сечна годишња штета, — на период од десет година — 106,800 ф. стерлинга. Али, у којој се мери осећа напредак пожарне чете у ватрогасну јој занату, нека послужи факт: да је штета од ватре у Глазгоу за 1894 год. износила само 36,500 фун. стер-линга.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

ВАНРЕДНИ САСТАНАК
8. јуна 1902 г.

Председавао председник београдске општине г. Милов. Р. Маринковић. Од одборника били г. г. Ђ. Соколовић, С. М. Веселиновић, Милутин Степановић, А. Н. Крестановић, Јов. Смедеревач, Тома Цинцар-Јанковић, Дим. Миленковић, Милутин Ј. Вожић, Д. Тадић, М. Кладис, Петар Новаковић, Ив. Ивковић, Б. Димитријевић Ђорђе Н. Петровић, С. Авријел, М. Штрбић, Лазар М. Матић, Живојин М. Петрић, Љуба Дојчиновић, Стојан Пајкић, Др. Јован Данић, Др. М. Леко, М. О. Петровић, Коста Д. Главинић, Васо Николић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић

I

Прочитан је записник одлука седнице др-жане тридесет првог маја тек. године и при-мљен без измена.

II

Одборник г. Тома Цинцар-Јанковић наводи, да је одбор у прошлој седници одобрио кредит од 5000 динара на издавање помоћи општинској сиротињи за лечење по бањама.

Да би грађанство знало коме је и колико на име ове помоћи издато, дакле како је иста помоћ раздељена, тражи, да се преко општ. новина објаве имена лица која су ову помоћ добила и суме које су добила.

Председник изјављује да прима к знању ово тражење одборника г. Цинцар-Јанковића с тим да ће општински суд по истом у колико буде могуће поступити.

По саслушању тога, одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Цинцар-Јанковића и председника општине.

III

Одборник г. Ђорђе Пешировић изјављује да не тражи да му се из општинске касе накнади трошак који је учинио приликом дочека посмртних остатака пок. Косте Таушановића у Инђији према решењу општинског одбора.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ову изјаву одборника г. Петровића.

IV

По прочитању акта одељака Управе града Београда АБр. 5436, 5496 и 5514, последног су-дије првост. суда за вар. Београд АБр. 5241, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су доброг владања и сиротног имовног стања: Стеван Јаблановић, бив. служитељ, Риста Лозанић, зидар, Ранко Недић, служитељ и Илија Половина, ме-сар; да су му непознати: Таса — Тана-сије — Лазаревић, трговац, Атина — жена Тасе — Танасија — Лазаревића, трговца, Михаило Нешић, позлатар, Жи-вота Марковић, тргов. помоћник, Михаило Живковић, шлосер, Јозеф Клекнер, ковач, Боривоје Дамјановић, клавир-мајстор, Ан-тоније Маринковић, слуга, Марија жена Мите Живковића, ковача, Стеван Аћимо-вић, адв. писар, Сотир Стојановић, над-ничар, Анка Јовановић, удова; да су до-брог владања и средњег имовног стања: Добросав Атанацковић, трговац, Михаило Нешић, почасни арт. мајор, Тома Ђор-ђевић, кафеџија, Алекса Станковић, пен-зионер, и Риста Милишић, димничар; да су доброг владања и доброг имовног стања: Гаја Бркић, марвени трговац и Тодор Чорбић, кафеџија.

V

По прочитању акта духовног суда епар-хије београдске АБр. 5495, којим тражи уверење о томе: каквога је владања и понашања: Кон-стандина, жена Јеремија Спасојевића, обућара оvd., а тако исто и уверења о томе: каквога су владања: Мика Панић, оvd. месар, Ђорђе Костић, раденик у Бајлоновом млину, Светозар Новако-вић, оvd. кафеџија, Марко Воркапић, трг. помоћ-ник, Танасије Лекић, контролор водовода, Ру-жица, удова Пере Јовановића, оvd. жељезничара; и Илија Бркић, оvd. надничар и може ли се њи-ховим сведоџбама вера поклонити, — одбор је изјавио:

Да је Танасије Лекић, контролор во-довода, доброг владања и понашања и да се његовој сведоџби може поклонити вера. Да су му непознати: Констандина жена Јеремија Спасојевића, оvd. обућара, Мика Панић, оvd. месар, Ђорђе Костић, раденик у Бајлоновом млину, Светозар Новаковић,

оvd. кафеџија, Марко Воркапић, трг. помоћ-ник, Ружица, удова Пере Јовановића, оvd. жељезничара и Илија Бркић, оvd. надничар; и да према томе одбор не зна каквога су владања и понашања и може ли се њи-ховим сведоџбама вера поклонити, као ни то: је ли, кад, због чега и колико осуђиван био Илија Бркић, оvd. надничар.

VI

По прочитању акта команданта VII бео-градске окружне пуковске команде ОВБр. 1317, — одбор је изјавио:

Да задруга обвезника коњаника Бра-нимира Стојковића, није у стању имати и држати јахаћег коња са прибором за обвезника Бранимира са следећих разлога: И ако је отац овога обвезника г. Алекса Стојковић, пензионер, задужен са 355.96 динара непосредне порезе, ипак то не значи, да је он у стању да држи јахаћег коња са прибором, *за поменутог обвезника*, јер од ове порезе две трећине долазе као по-рез на пензију и личност, а само 104.30 динара на земљиште и зграда, што значи, да се имовина Алексе Стојковића састоји већим делом из пензије, која је истоме из-вор за издржавање себе и своје деце, а која не доноси никакав приход.

Кад се овоме дода, да се у имовину ове задруге ако се у опште задругом може назвати ма да то с обзиром на закон не може бити, има рачунати само земљиште и зграда које су порезане са 104.30 динара непосредне порезе, а никако и пензија старешине ове задруге која је потребна за његово издржавање, — онда је, с обзиром на непосредну порезу, којом је ова за-друга порезана на земљиште и зграда, јасно да приход од истог земљишта и зграда није довољан да ова задруга из-њега може имати и држати јахаћег коња са прибором за обвезника Бранимира, јер се пензија старешине ове задруге, која не доноси никакав приход већ служи за из-државање старешине и породице ове за-друге, као што је напред наведено, не може ни у ком случају узети као имовина исте задруге која би имала да служи за подлогу на коју би ова задруга могла имати и држати јахаћег коња са прибо-ром за обвезника Бранимира.

Овоме ваља још додати да ова задруга није онаква какву закон предвиђа, јер, док је задруга по §. 507 грађ. законика онде где је смеса заједничког живота и имања свезом сродства или усвојењем по природи основаиа и утврђена и док је по §. 508, имање и добро у, задрузи не једнога но своју и што год који у задрузи прибави није себи но свиме прибавио до-гле у овој задрузи задругар Бранимир нема никакво заједничко имање са старе-шином ове задруге својим оцем г. Алексом, јер је како поменута непокретност и пен-зија, која је везана за личност г. Алексе, искључиво његова својина а не и задру-гара Бранимира, који је пунолетан и живи од своје зараде.

VII

По прочитању молби Петра Јовановића, општ. инжињера АБр. 2595 и Јеротија Кнеже-вића, општ. позорника АБр. 5480, којима траже 30-тодневно одсуство и то први због женидбе а други ради поправке здравља, — одбор је решио:

Одобрава се молиоцима тражено одсуство ради наведене цели које ће им се рачунати од дана ка га буду употребили.

VIII

По прочитању извештаја АБр. 5269, ужег одбора изабратог за преглед општинских рачуна за прво тромесечије тек. године, — одбор је решио:

Да се овај извештај усвоји и да се општински рачуни за I-во тромесечије текуће године приме и огласе за исправне.

Општинском суду препоручује се да у будуће општинске приходе тачније прибира и у општинску касу уноси.

IX

По прочитању акта протопрезвитера града Београда АБр. 5101, — одбор је решио:

Да се Тихомир Дулић, овд. економ, разреши од дужности спомоћног татора цркве Св. Апостола и Евангелиста Марка, а да на његово место буде спомоћни татор исте цркве за 1902 годину Милутин Обрадовић, овдашњи трговац.

X

По прочитању молбе Светозара Влајковића, вештачког столара АБр. 4234 којом моли, да му се путем процениоца уступи у својину земљиште регулационог фонда раније уступљено на бесплатно уживање столарско-браварској задрузи, чија је имовина доцније уступљена њему у својину; као и по прочитању осталих акта овога предмета АБр. 4688, — одбор је решио:

Да се предходно по регулационом плану тражено земљиште сними, па по том предмет понова изнесе одбору на решење пошто је исто земљиште по регулационом плану одређено за парк.

XI

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 4443 и осталих акта истог предмета, — одбор је решио:

Да се проширење пропуста преко мкролушког потока на топчидерском друму уступи у израду Мијаилу Николићу, овд. предузимачу под прописаним погодбама по цену од хиљаду три стотине педесет и пет динара.

Издатак на израду овога посла да се учини на терет партије бр 53 расхода буџета IV.

XII

По прочитању акта друштва за подизање Храма Св. Сави АБр. 4158, којим тражи да му општина београдска према одлуци општ. одбора од 18 марта 1899 год. АБр. 655 исплати из своје касе по 2000 динара за године 1900, 1901 и 1902 на име помоћи за зидање Храма Св. Саве, — одбор је решио:

Да се у општински буџет за 1903, 1904, 1905, 1906, 1907 и 1908 годину ставља издатак на помоћ ового друштву за зидање Храма Св. Саве поред две хиљаде динара опредељених решењем општ. одбора од 18 марта 1899 год. АБр. 655 за поменути циљ и по хиљаду динара за исплату помоћи предвиђене поменутиим решењем одбора за 1900, 1901 и 1902 годину.

XIII

Председник извештава одбор да је Јахта „Драга“ коју општина града Београда намерава поклонити Њиховим Величанствима Краљу и Кра-

љици као свадбени поклон, приспела у Београд 3. ов. м., да је на пробама извршеним пред комисијом 5. и 6. ов. м. констатовано да потпуно одговара условима и уговору, и да је према томе потребно да се формална предаја исте Јахте Њиховим Величанствима изврши на дан 10. ов. м. ако само време то допусти.

Моли одбор да изволи ово саопштење примити к знању с тим, да ће засебним писмом о о начину предаје известити господу одборнике и позвати их да овоме чину присуствују.

По саслушању тога, — одбор је примио к повољном знању ово саопштење председника општине.

ВАНРЕДНИ САСТАНАЈ

13. Јуна 1902 год.

Председавао председник општине београдске г. Милов Р. Маринковић. Од одборника били: г. г. М. Штрбић, Лазар М. Матић, П. Тадић, Р. Драговић, Васа Николић, С. М. Веселиновић, Ђ. Соколовић, Љуба Дојчиновић, Милош Валасић, П. Павловић, Ђока Тошић, Урош Благојевић, Живојин М. Пејић, Коста Др. Ризнић, Тома Цинцар-Јанковић, Др. Јован Ђурић, Др. М. Радовиновић, М. Клидис, М. О. Петровић, М. Ј. Божић и М. Савчић,

Деловој, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане 8. Јуна т. г. и примљен без измена.

II

Председник пре преласка на дневни ред саопштава одбору, да је на дан 10. ов. м. у присуству позватих господи одборника предао Њиховим Величанствима „Јахту“ свадбени дар општине београдске.

Да су Њихова Величанства изволела примити овај поклон и захвалити се представницима и грађанству општине београдске на истом.

По саслушању тога, — одбор је примио к повољном знању ово саопштење председништва устајањем и узвиком: „Живела Њихова Величанства“.

III

Одборник г. Милан О. Пешровић наводи, да је још 29. априла тек. год. поднео акт Управи водова да, којим је тражио да га иста ослободи плаћања вишка потрошње воде, којом је неумесно задужен; да до данас по том свом акту није добио никакво решење. Излаже разлоге са којих мисли да је са овим вишком потрошње воде неумесно задужен. Даље наводи, да је данас дошао његовој кући орган Управе водова, да затвори воду и ако је он неколико пута одкад је поменути акт поднео слао новац Управи водова, да плати редовну потрошњу воде, па му га иста није хтела примити. Тражи да се по том његовом акту и овој представци учини извиђај и донесе решење.

Председник изјављује да ће општински суд одмах изискати од Управе водова извештај и односна акта овог предмета и исти решити.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Петровића и председника општине.

IV

Одборник г. Милан О. Пешровић наводи, да је дознао, да се управник водова спрема на пут по Европи. Пита председништво по чијем послу, да ли свом или општинском управнику водова хоће да путује.

Председник је одговорио, да је локомотива коју је општина београдска поручила горе према решењу општинског одбора готова и да званичној проби исте има да присуствује једно стручно лице, које општински суд буде одредио. Да је општински суд према решењу општинског одбора

одредио управника водова да овој проби присуствује о трошку општине који ће општински суд у своје време умерити по поднетом рачуну.

По саслушању тога одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Петровића и председника општине.

V

Одборник г. Милушин Ј. Божић наводи, да је дознао да сопственик „Грантовца“ парцелише исти и продаје и да је већ продао двадесет парцела по цени од 9—12 дин. по квадратнометру и ако питање о откупу „Грантовца“ од стране општине није још коначно расправљено. Предлаже да се сопственик истог земљишта преко власти опомене, да он не може исто земљиште парцелисати и продавати пошто откуп истог од стране општине није још коначно расправљен а ако не то, онда да се преко општинских новина објави грађанству, да питање о откупу „Грантовца“ од стране општине није још расправљено те да би грађани то знали и уздржали се од куповања истог земљишта те на тај начин избегли парничења која би услед тога могла произаћи.

Одборник Косма Др. Ризнић такође налази да би грађане о томе требало обавестити да би избегли парничење, јер они купујући исто земљиште полажу капаре.

Председник општине изјављује, да општински суд нема по закону права да чини никакве представке код власти у смислу тражења одборника г. Божића. Општински би суд могао ставити грађанству до знања да питање о откупу „Грантовца“ није још дефинитивно решено али ни то није потребно, јер је одборска одлука по предмету откупа „Грантовца“ већ штампана у „Општинским Новинама“.

Одборник г. Димитрије Тадић налази, да за купце парцела „Грантовца“ и ако полажу капару нема бојазни пошто им сопственик ако уговор куповине не могадвe испунити мора по закону капару дуплирати, а међу тим сопственик не може без знања општинског суда поменути парцеле на купце преносити пре него што му општински суд на исте тапије изда. А општински суд не може му тапије издати пре него се питање о откупу „Грантовца“ дефинитивно реши; с тога сматра да није потребно да општински одбор доноси ма какву одлуку по овоме предмету и предлаже прелаз на дневни ред.

По саслушању тога одбор је решио.

Да се пређе на дневни ред.

VI

Одборник г. Милан О. Пешровић наводи, да је раније питао председништво, колико Управа водова има радника; да је председништво, одговорило да их има 55 сем сталних.

Па како је раније био довољан број од 18 радника то се у тој седници кад је председништво давало одговор није задовољно одговором председништва, са чега је председништво том приликом обећало, да ће управник водова, лично у једној од идућих седница дати обавештење: за што је сада оволики број радника потребан. Међутим од то доба било је више одборских седница и управник водова до данас није дао то обавештење. И данас има у водову одвише радника који немају шта да раде туку се. Сем тога тражио је, да му се саопшти шта је коштао водовод ранијих година а шта сада под овим управником, па ни на то није добио одговор. С тога понова тражи да се одбор обавести: шта је коштао водовод ранијих година а шта сада кошта под овим управником.

Председник изјављује да остаје према ранијем одговору по тој ствари и објашњава по нова због чега се број рад свика у востролу по

већао. Наводи, да је при оснивању пробирнице била идеја, да се иста претвори у механичку радионицу, али да то услед стицаја разних прилика није могло да се оствари до почетка ове године. Тек од ове године одпочето је организовање механичке радионице, услед чега се и број раденика повећао. Што се тиче тога, што управник водовода није до сада дао по овој ствари потребно обавештење има разлога којима се то да оправдати, а на име: управник водовода није могао дати ово обавештење с тога што је у прво време бивао на радовима на белим водама кад су седнице одборске држане, а доцније десиле су му се породичне неприлике. Сад пак мора да путује по службеном послу у иностранство и кад се с тога пута буде вратио да ће потребно обавештење.

Одборник г. Милушин Божидар предлаже, да се сачека на реферат Управника водовода и да се пређе на дневни ред.

Одборник г. Милан О. Пешировић, није задовољан са одговором председништва, јер налази, да је управник водовода могао давно и давно дати ово обавештење да није избегавао да га да.

По саслушању тога одбор је решио: да се пређе на дневни ред.

VII

По прочитању акта одељака Управе града Београда АБр. 5631, 5651, 5657, 5664 и 5668 којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Светозар Вукосављевић, Антоније Богојевић и Зорка Трифуновић, оvd. надничари, Лазар Јевтић молер, Стојан Јовановић, столарски помоћник, Стеван Станисављевић, опанчар, Димитрије—Мита—Суботић, калфа обућарски, Милош Игњатовић, лебар и Велимир Борђевић, бив. практикант.

VIII

Председник износи одбору на мишљење молбе: Софије К. Станимировића, удове, Димитрија Ј. Ристића, свршеног техничара и Косте П. Јанковића, фабриканта бонбона, којима траже уверења о породичном односу.

По прочитању тих молби Ст. Бр. 1544, 1657 и 1670, — одбор је изјавио мишљење:

Да се молиоцима могу дати тражена уверења.

IX

Председник извештава одбор: да су председник и чланови гласачког одбора општинских зборована, изјавили да не могу руководити општинским збором за избор одборника и заменика за општину београдску једно стога што су спречени својим приватним пословима а друго с тога што су узастопце два празника руководили општинским зборовима који је посао и сувише заморан, па су молили да се од те дужности разреше.

По саслушању тога, одбор је у смислу чл. 181 зак. о општинама решио:

Да председник гласачког одбора збора који се има држати за избор општинских одборника и њихових замењеника за општину београдску по чл. 180 зак. о општинама буде одборник г. Стеван Веселиновић, референт мин. просвете и пркв. послова, а да чланови гласачког одбора истог збора буду грађани гг. Лазар Матић, јорганџија, Михаило Штрбић, кројач, Михаило Јечменица, кафеџија и Сава Христић, трговац.

X

Председник извештава одбор, да се за израду „Јахте“ коју је општина београдска поклонила Њиховим Величанствима Краљу и Краљици, као свадбени поклон, има положити трећа и последња рата у 42.000 дин. у злату што чини 46.462,85 дин. у сребру; да је општински суд већ спремио ову суму и да ће је кроз дан два издати. Да је према томе потребно да општински одбор одобри кредит у реченој суми, како би се иста могла по општинским књигама расходovati. Моли одбор да изволе овај кредит одобрити.

По саслушању тога одбор је решио:

Одобрава се општинском суду да може у овој години на терет општинске готовине по добивеном за то надлежном одобрењу утрошити четрдесет и шест хиљада четири стотине шест два дин. и осамдесет пет пара дин. на исплату треће и последње рате за израду „Јахте“, коју је општина поклонила Њиховим Величанствима Краљу и Краљици као свадбени поклон.

XI

По прочитању молбе Антонија Васиљевића, општинског цртача АБр. 5642, — одбор је решио:

Одобрава се молиоцу тридесето дневно осуство од дужности ради поправкездравља, које ће му се рачунати од дана кад га буде употребио.

XII

По прочитању молбе Стевана Јачића, бив. предузимача, АБр. 3942, којом моли, да му општина, изда под закуп за пет година по годишњу закупну цену од тридесет дин. 50—100 m² земљишта на карабурми, да на истом направи једну колибу и обор за производњу и храњење прасади; као и по прочитању извештаја економног и санитетског одељења, — одбор је решио:

Да се ова молба одбаци пошто је понуђена закупна цена и сувише мала.

XIII

Председник извештава одбор да вечерас долази у Београд једна група руских ђака коју ће дочекати одбор састављен за дочек истих. Налази да би општина београдска требала да узме учешће у дочеку истих ђака који се имају сматрати не само као гости наше омладине него и као гости општине београдске. Налази да није потребно да ово своје гледиште подређује разлозима.

По саслушању тога, одбор је решио:

Да и општина београдска узме учешће у дочеку поменутих ђака. Издатак који општ. суд око тога буде учинио да се расходује на терет партије бр. 120 расхода буџета I.

ОПШТИНСКЕ ВЕСТИ

Испит у школи за вештачке женске радове. На дан 28 пр. месеца извршен је испит у овој школи. Пошто општина београдска даје овој школи на терет школског буџета помоћ у сто динара месечно то је председник општине и школског одбора за град Београд изаслао за изасланика школског одбора при овоме испиту деловођу школског одбора г. Косту Андријашевића, који је по свршеном испиту поднео извешће, из кога се види, да је у ову школу уписано 37 ученица, од којих су полагале испит њих 21, које су подељене у три разреда и училе ове радове:

а) плетење чарапа у I и II а украса у III разреду;

б) шивење белог рубља у II и III разреду;

в) кукичање у I разреду;

г) бели вез поступно од I—III разреда;

д) шарени вез у II и III разреду;

ђ) шивење хаљина у III разреду; и

е) цртање у I, II и III разреду;

Сем радова неке су ученице училе и језике и то пет ученица француски и немачки, а две само немачки.

Од родитеља су биле и то:

а) занатлијских . . . 6 ученица

б) надничарских . . . 1 „

в) послужитељских 1 „

г) трговачких . . . 6 „

д) чиновничких . . . 6 „ и

ђ) земљеделских . . . 1 „

Све ове ученице полагале су испит из горњих радова како теоријских тако и практично похвално. Свака ученица питана је најпре из теорије па онда цртала и најзад практично радила рад, који јој је задан.

Локали у којима је ова школа смештена добри су.

Примећено је да је врло мали број деце сиромашњих родитеља, који у овој школи уче, а која би њима била од неоцењене користи.

И ако је овај завод дао за ову годину похвалан успех ипак ми налазимо да општина београдска, односно школски одбор не може бити с тим задовољан. Сем овој школи општина београдска даје месечну помоћ и неколиким београдским дечијим забавиштима.

Сопственици ових установа кад год је пред општином било речи о помоћи ових њихових установа вазда су истицали за главни разлог да им се ова помоћ даје то, што они у тим својим заводима обучавају децу сиромашних родитеља бесплатно.

Међу тим из извешћа изасланика при испиту у овој школи види се да у истој школи нема на бесплатној обуци ни једне ученице, већ да све па и оне чији су родитељи радници и служитељи, који можда немају већу зараду од 60 дин. месечно, плаћају за посеђивање предавања у истој школи, док по нашем скромном мишљењу ова би школа требала да има најмање пет ученица на бесплатној обуци.

Надамо се да ће школски одбор у будуће при одређивању помоћи овој школи имати у виду ову нашу примедбу.

ЛИСТАК

НАРОДНО-ВОЈНИЧКИ КАРАКТЕР БУГАРА

(по снимку једног стручног лица, а дугогодишњег посматрача)

У времену кад и народна и државна делатност Бугара праведно занима духове у Србији, а задаје озбиљне бриге свима мирољубивим силама и државама Јевропе, у таквоме времену, налазимо, да ни за читаоце „Београдских Општинских Новина“ не може бити без интереса питање, које садржи горњи наслов наш. Народни-војнички карактер ма којег народа, био би предмет достојан свачије студије и науке у свако доба. Али је народно-војнички карактер

Бугара за нас Србе у толико интереснији, што се у њему несумњиво крије многа тајна и прошлости и будућности тога народа — народа — који нам је до *тросрчкога јединства*, и физичког и верског и језиковног, *сродан*, но који од нас нека зла коб, ево и у обновљеној историји балканскога тропља, двоји и удаљава. Дајући у свакоме случају *себи самима* што вернију слику народа, са којим, поред толикога сродства, још и толико *посла* имамо, ми са задовољством правимо данас места, у *неслужбеноме* делу гласила српске престонице, перу човека и интеллигентна Србина, који се *годинама* кретао у средини бугарскога друштва, и који има права да каже: да га из темеља познаје. Његова оцена може бити да је на многостепеном месту за Бугаре оштра и немила; али — све и нека нам се са те стране не би веровало — ипак ћемо додати: да је она за њих *пријатељска*, свакако пријатељска у смислу и у вредности многога *горкога лека*..... Сам *листак*, извађен из читаве *книге* од стручне грађе и података, гласи:

„Бугарска војска је у суштини *народна* војска, и њена се снага, морална као год и физичка, крије у *карактерним* особинама *месе*, из које она, као и свака друга, излази са постављеним циљем: да се за кратко време касарнске службе преобрази и претвори у живу органску јединицу и убојну машину. Да размотримо те особине, па и да почнемо са физиком.

Дакле, Бугарин је пре свега физички, те лесно, врло добро развијен човек; а, што је за војника врло важно, има добре и издржљиве *ноге*. Ни даљина пута, ни високе планине ни кршеви, њега лако не заморавају. Природа *земљишта*, удружена са некадашњом друштвеном и политичком потчињеношћу, лишиле су га могућности иметка у коњу, за галантно јахање и војњу, и направиле од Бугарина: *чврстог*, лаког и брзог пешака. Било да полази са седа на њиву и на пољски рад, или у шуму по дрва и грађу, или у варош по куповину потребних му артикала, Бугарин, и *поред* коња, и *поред* мазге са самаром, и *поред* кола воловских, и *пуних* и *празних*, неуморно пешачи, и само пешачи. Наравна ствар, да ћете по који пут на путу срести и којега Бугарина где јаши; али онда можете бити сигурни, да је то *какав сарошанин*, *какав* *имућан чорбаџија*, али никада, или готово никада, *сељак*.

*Пошреб*е за *животи* сведене су код Бугарина на најмању могућу меру. Бугарину је главна храна: *леб*, *со*, *пацирка* и *краснавица*, — зелени, или из туршије. Пасуљ, купус, *пиринач* и т. д. *већ* троши мање; док је месо од стоке и живина, јаје, сир, сало и сваки други *мес* за њега *то* што и лукуз, свакако, нешто што себи сме редовно дозволити само каква богата, или бар *имућна*, кућа. *Сељак*, па ма био он у самој ствари и *имућан*, грешни противу *посна* му правила само о *великим* празницима годишњем, или *домаћим* светковинама. Слободно се може рећи, да Бугарин — говоримо, наравно, о *сељаку*, јер је то маса народна — и код *човора* стоке, и код *јаши* од живине, и код *пуних* чабрица сира, а *буради* вина и *ракије*, *вечито* *посити* и стално пости. Свакако, он и једе и пије с највећим рачуном, и потроши само оно што је себи у напред строго одмерио и наменио; а та је мера, будите уверени, *вечито* *минимум*..... Ну, ако и јесте *штитан* Бугарин у истини и скроман и штедљив у *своме* дому, и на *своме* *малу* — опет је он — *али* *само* *нека* *нам* *се* *за* *сво* *не* *нађе* *уверећен* — *другачи* у *шубем*. Позовеш ли Бугарина у госте, брзо ћеш се и уверити: да он слабо жали *домаћина*, и да уме и да буде невест

према ономе што се каже „доста“. Не желим, и не дао Бог, да овде правим правило за *део* један народ; али доиста, и сад ми је нека друштвена *загонетка*: *како* да сви они Бугари које сам најпре познавао као скромне и штедљиве људе, да су се, они *исти*, после и *прогрисили* и *прошили*, али *никад* о *сво*м, него о *шубем* трошку....

У осталом, и на *част* му буди речено, да, ако Бугарин као *домаћин* уме и да од уста својих откида, и да буде задовољан са сувим лебом и са чистом водом — опет он уме да буде *издашан*, разумем, *комотан*, па и *комфортан*, у *домаћем* животу Он извесно воли више и добру постељу и кућевну удобност, него ли и најбољу и најслађу храну. Исто тако топле је, ако не издшне, руке кад се треба за *одело* постарати Пре свега то је *одело* бугарско *доста* *пријатично*, па, ако хоћете, и доста укусно; а Бугарин, па био он богат или сиромаш, *примерно* пази на своје *одело*. Сад, може бити да се он много више труди, него ли што успева, али му је српски писац ових редова искрен сведок, кад јавно каже: да Бугарин уме да буде и *успешан* *кичом*, а Бугарка, бога ми, и *шик*!...

По наравн, по темпераменту, Бугарин изгледа благ, кротак, чак равнодушан. Али он само тако *изгледа*; јер, ако га само мало дуже и пажљивије посматраш, уверићеш се: да се иза те тихе спољашности крије *немирна* душа, па и немирна природа. Бугарин уме доста да ћути, уме и много и дуго да *шри*; али се свако вара ко мисли да је он неосетљив, или да је онај *библијски* „*агнец* *незлобиви*“. Обратан факт и објашњава се, дабогме, дугим, вековним, *робовањем*, које је развило у Бугарину и друге немиле особине, као што су на пример: *лукавство*, *пришворство*, *подмуклост*. Опрезан у средствима, обилазан у путевима, Бугарин је недостижно сталан и истрајан у смеру и циљу. Бојажљив пред јачим, покоран и услужан пред влашћу, тај је народ, као можда и ни један други на свету, обесан и бездушан у *сили* и *моћи*. Туђина и свакога странца уме да мрзи, али — за дивно чудо — уме и ту мржњу своју да сакрије. Површне *синове* *Запада*, нарочито, и *кратковремене* госте, уме *мајсторски* да превари; јер уме *што* да их услужно предусретне, *ласкаво* прими, и *смерном* *пажњом* очара, да велики део његова народна успеха у тековини симпатија западне Јевропе треба приписати *овоме* његовоме „*куншту*“ и *шаленишту*.

* * *

У целој свету, па чак и код нас Срба, постоји мишљење: да су Бугари и *најореднији* и *најиривреднији* народ на Истоку. О њима се зна, па и говори, али не само као о најбољим *земљорадницима*, него чак и као најбољим *занатлијама* на Балкану. Али то је *заблуда*! Нећемо рећи да су *гори* од других балканских народа, али смемо да кажемо да нису ништа бољи: ни у сточарству, ни у *домаћој* индустрији. У истини, они и *крпаре* и *ситничаре* и *таворе*, као, при богу, ми Срби, и немају ни једнога *кројача*, ни *обућара*, ни *терзију*, ни *ћурчију*, ни *абаџију*, ни *бојаџију*, више него ми, и него што им је, зар, и апсолутно потребан. А ако је о другој каквој „*радиности*“ или „*индустрији*“ реч, онда — вреди да знате — да су ови *исти* „*Македонци*“ и *њихови* *дунђери* и *зидари*; ови *исти* „*Арнаути*“ и *њихови* *тестераши*, *бозације* и *алваџије*; а *Грци* и *Цинцари*, *више* *но* и *код* *нас*, *бакали* и *мехавџије*! Народ, пак, који *сам* у *себи* има довољно *предузимачкога* духа и *трговачкога* полета, такав народ, неће дати никоме са стране, па макар тај неко био и брат *Македонац*, да у његовој *земљи* и његовој *кући* више ради и заради од њега.

Па, и као *земљорадници*, Бугари су доста *шарени*; јер су негде вредни, а негде и *лењи*, као што су свуда *препошони*. Разумем, раде у главноме онолико колико им треба — за сопствену душу и за *порез* — баш као наши *српски* *сељаци*. Изузетак ту једино чине *шрновски* Бугари — или једна, управо, шака људи која се сретно као *баштован* по свету растура, и као таква *славу* *раденичку* *целој* Бугарији *тече* и *разноси*. Да није ових *шрновских* Бугара (*језгро* од неких десетак села) и њихових *баштована* по Влашкој, Србији, Угарској, ми смо уверени, да би и о „*вредноћи*“ бугарскога народа и бугарскога *сељака* владало онако исто мишљење, какво влада о *вредноћи* српског и румунског *сељака*.

* * *

Према овим општим карактерним цртама, народним, Бугарин је у једно и исто време и *јак* и *слаб*, и *добар* и *лош*, *материјал* за *војника*. Добар је и *подесан* свуда где се од *војника* тражи *машиналности*, аутоматство; а тежак је и непогодан при *обради* за *прилике*, у којима *војник*, сам собом, мора да покаже и *присебности* и *досетљивости* и *окретности*, и у којима му ваља *сопствени* рад довести у *логичну* *везу* и *хармонију* са *радом* *осталог* *друштва* и *ратништва*. По природи *радознао*, а *при* том *лукав* и *подмукао*, бугарски је *војник* *лак* на *схватању* и *усвајању* свакога *рада*, који се даје *очима* *сагледати* и у *примеру* *угледати*. Нема ли, пак, пред њиме таквога *примера*, и *тражи* ли се на *против* ту какво *самостално* *суђење*, *самостално* *комбиновање* и *маневрисање*, *једном* *речју*, *тражи* ли се од њега каква *војничка* *иницијатива*, ту се бугарски *војник* брзо *изгуби*, свакако, *лако* *сплете* и *збуни*. Њему иде *доиста* од *руке* свако *шлесно* *вежбање*, и он за кратко време *долази* до *читавог* *савршенства* у *вршењу* *војничких* *задатака*, као што су: *пушчана* *радња*, *правилно* *марширање* и *мирноћа* у *строју*. Али, *еволуција* је у *максималноме* *строју*, *разна* *постројавања* и *престројавања*, *падају* му *врло* *тешко*. Он се нарочито *губи* у *расушоме* *строју*, кад му је, *доиста*, нешто *раније* *наређено*, али где је он *остао* без *непосредне* *команде*, и где му се ваља, *мање* *више*, *ослонити* на *себе* *самога*. Овај *урођени* *недостатак* бугарскога *војника* *јесте* и *највећи* *камен* *спотицања* за *ратничко* *усавршење* бугарске *војске*. Али, то није све. Тако, на пример, бугарски *војник* *јесте* на *предспражи* *веома* и *опрезан* и *бодар* и *будан*, па у *толико* и *врло* *поуздан*: али, ако га *пошљеш* у *извидницу* са *задатком* да *оцени* *непријатеља* *пред* *собом*, нарочито *нову* *снагу* *непријатељску* на *новоме* *терену*, *уверићеш* се, да си тако *важну* *ствар* *поверио* *веома* *лошем* *посматрачу* и *процениоцу*. Бугарски *војник* је *упоран* на *заузетој* *позицији*, и уме да се *брани*, кад је *нападнут* с *фронти* у *правој* *линији*, и *јогунасто* и *тврдоглаво*; али се и даје *лако* *поколебати*, и *брзо* *посрне* *пред* *непријатељем* који *наступа* *ладно* и *поуздано*, па који *при* том *још* *уме* у *наступању* и да *маневрише*. Демонстрације и *маневри* *непријатеља* са *бока*, или у *позаднини*, на њега *силно* *дејствују*, *буне* га и *плаше*, и он *пред* њима *врло* *често* *узмиче* без *икакве* *потребе* и *оправдања*.

У карактеристику, па и *јаку* *страну*, бугарскога *војника*, може се *урачунати* и његова *свесности* *слабих* *му* *страна*. Велимо, и *јаку* *страну* — јер је *свесит* о *слабости* *почетак* *лека* и *поправке*, — али он *своје* *слабости* *хоће*, и *воли*, да *претпостави* и *код* *свога* *непријатеља*; и онда, и кад *треба* и *кад* *не* *треба*, *прибегава* *опасним* *нападима* и *препадима*. Према *приметно* *слабијем* *противнику*, нарочито, Бугарин уме да *буде* до *цинизма* *дрзак* и *наертљив*; а *окуси* ли *још* и *мало* *успеха*, онда *налеће* и *бесно* и *олујно*, и не зна за *милост*. *Али* *тада* *се*, *баш*, и *најлакше* у *замку* *хвата*.

Бугарска војска је доста добро извежбана војска, и напредује похвално у гађању у нишан на *промереним* даљинама. Али, у оцени одстојања *оком*, веома је слаба, — као што показује њен незнатан проценат стрелаца од руке и од ока на *непознатом* земљишту. У току двогодишње службе, бугарски војник, разумемо бугарски пешак, потроши на само гађање *пет стотина метара*!

Дисциплина у бугарској војсци чувена је са своје *машиналности*; али се она одржава простим страхом од казне. *Свест* о некаквој *дужности*, или преданост служби из *убеђења*, — благо ћемо се изразити ако кажемо — слабо је развијена у бугарскога војника. Он је способан, доиста, да, под притиском туђе субјективне воље постане *машина*, потпун *аутомат*; али, чим те воље нестане, или му се и најмање попусти, он брзо излази из колосека потчињености. Послушан као роб, а употребљив као машице, у рукама *абсолутне* власти, Бугарин постаје разудан и тешко савладљив, кад окуси *личну* слободу, или сагледа границе човечанских права. Тако, на пример, било је случајева, где су читаве *цете* умеле ћутати као статуе пред гласом суровога старешине, умеле су трпети, без говора и ромора, све нечовечности тиранске команде; али су прелазиле у отворен *бун*, чим се мало попустило у оној суровости, или приступило човечијем поступању. Према овоме изгледа, свакако излази, да Бугарин тумачи човечно понашање другог као *слабости* према себи, и таквога *старешину* он уме у души да багателише, а у дужности сме и да не послуша. Кад се, пак, после нереди, или непослушности, поврате строге мере, онда га је опет врло тешко савладати. Он се тада врло тешко покорава, па хоће богме врло често из војске и да *побегне*. Бегство је, збиља, у бугарској војсци врло честа појава. Процент је бегунаца знатан и осетан, али не само код регрута, него и код *стариш* војника(!) па чак и код *подофицира*(!!) на другом, трећем и старијем року службе(!!!)

Дакле, у опште узев, бугарској војсци, као *маси*, нема се шта замерити у *механичкој* извежбаности, у стројности и чврстоћи *смакнушта* поретка. Док је, тако рећи, у линијама геометријске фигуре, она се даје кретати и окретати онако како хтедне и умедне онај који њом управља. Али, деси ли се да она изађе из граница ових линија, и измакне из руку свога управљача, онда се она изгуби и укочи, и остаје у томе *инерцијономе* стању, све док се од удара о другу и јачу силу не отисне на *обратну* страну. У *маси* и правилноме строју она даје слику, као што представља снагу, сваке јакне машине; али је недостатак властите иницијативе, и неспособност за „лавирање“ и маневрисање у борби, излаже успешним ударцима вештога и окретнога непријатеља.

Ако, дакле, високо и ценимо *војнички* значај Бугаринове *физике*; ако смо и далеко од тога да поричемо подесност и употребљивост његову у *масеноме* поретку, опет нас је и дуго и блиско и *објективно* посматрање бугарске војске уверило: да Бугарину још много шта недостаје па да буде *прави* војник. Пошто *врлине* и *мажне* човечанске стоје код њега у равнотежи, то он, под чекићем касарнске дресуре, даје *средњега* војника, смомо још рећи, *и само средњега*!

Али, рећи ће нам се, да је бугарска војска још *млача*, па да је од ње *и оно што* је до сада показала већ доста и много.

Бугарска војска *јесте* млада, ако се узме по *времени* од кад је постала; али њена *основа* је *давнашња* и *стара*. Први *кадар* њен образован је из *старе* војске, пуне искуства и традиција; а њен инструкторски и старешински персонал, до *разводника* *закључно*, није ни поникао из ње

саме, него јој је дошао *пошитоно* *гошов*, и издашно снабдевен свима интелектуалним погодбама и материјалним средствима. Према томе, бугарска се војска не може ни сматрати другаче, него као *стварно* *продужено* *руске* *војске*, *из* *које* *се* *она* *и* *развила*. Она је бугарска у толико, у колико припада бугарској *држави*, и у колико се, наравно, *регрутује* из масе бугарскога *народа*. Али се ми не бојимо да кажемо: да постигнути резултати не стоје у правој сразмери са уложеном и вољом и снагом — хоћемо т.ј. и смомо да кажемо, — да су Руси могли видети и далеко веће награде од труда им око устројства и васпитања бугарске војске, да је само Бугарин бољи материјал за војника.

И доиста, *Руси*, који су добро познавали тесто које месе, нису никада много ни полагали на *умне* и *моралне* дарове Бугара. Сами Бугари, — ако и имају и радо дају о себи врло лепо и високо мишљење — *осећају* ову своју слабост; па, са неком *инстинктивном* зебњом, и гледају у своју будућност. У истини, и у самој ствари, *само* *наш* (српски) *неустех* у години 1885 кадар је био да направи познати *преврат* у донде правилноме мишљењу светскоме, а Русе да доведе и до изненађења, као и до оне познате *радосне* *збуњености*. Већ нећемо ни да говоримо до колике је *надутости*, па и *несносности*, српска Сливница дигла и погордила те Бугаре. Довољно је ако кажемо, да је она већ постала таква и толика, чак и у односу са самим *ослободилоцима* Бугарске; те да је и учинила, да Русима *пресеци* она њихова учитељска радост! Свакако, било им право, не било, Бугари се ни са њима, *ни са Русима*, не слажу у оцени својих великих подвига; и само „да их земља не вуче — би још и полетели.“ Јер, за успех свој у години 1885 — *ако* *и* *веома* *варљив* *и* *површан* — они неће да су никоме, па ни Русима, признателни. Они га једино и искључно приписују својим, *дошле* *неоцењеним*, врлинама војничким, наслеђенима од јуначких и витешких предака. „Старији брат“ Русе, може их само и љуто увредити, ако посумња у ову историјску истину, а још више ако им дадне разумети, да има и неке *његове* заслуге за сливнички сјај бугарског оружја. Такве „заблуде“ Бугари не трпе, а има их и „учених“(!) и интелигентних, који су тако опијени успоменама на Сливницу и Пирот, да са пуним убеђењем *јавно* тврде и исповедају: да је утицај Руса само *ослабио* урођено „*бугарско* *мушкетство*“ — и потамнио ратоборност *наследну* у племену *Крумовом*!

Више но и пријатељски скептицизам Руса, Бугаре вређа и гњевно распаљује држање *Срба*, — ако је само ово такво да не признаје бугарско јунаштво, или да им стечене „победе“ неверма и багателише. Ту они хоће и из коже да изађу. Ја сам имао прилике да видим — па и да се, као Србин, мало и насмешим — како Бугаре узрујава, и из концепта избацује, и најмањи чланчић у каквом најнезнатнијем листићу нашем. Њима никако у главу не иде то, што Срби још не увиђају њихову (Бугара) ратничку превагу, и што су још слепи пред њиховим толиким преимућствима војничким! Нашалите се узгред да их упоредите са *другим* народима балканским, — признајте им, на послетку, и правде ради — да они, као војници, не стоје ни испод Румуна, па ни испод Грка — па ћете се одмах уверити: да они не признају и неће ту једнакост, да неће ни да чују да се *ико* *барбари* са њима. Далеко од тога, они и отворено исповедају, и јавно претендују: да су они по својој специфичној *раси* првенствујући народ на Балкану, да је њима намењена и прва улога и будућа хегемонија на полуострву, и да се сви народи источни, али нарочито они крвни душмани њихови, они неверни, мрски и упорни

Срби, морају њима с пута уклонити. Да! и само ради међународне сигурности оних народа, који још нису, као ми Срби, Бугарима у чорбу загазили, сматрамо за вредно да додамо: да им је добро попричувати се кад год је реч о првенству и хегемонији на југоистоку Јевропе; јер, ако би се ма коме од њих десило да оспоре Бугарима на Балкану право старешинства, — ја се трудим да њих најверније цитирам кад кажем — да ће „*њихов* сатрти и њих, као што је сатро нас Србе.“!

Али — рећи ћете, зар — ваљда неће бити да су Бугари *и* *као* *народ*, и као целина, тако усијане главе, или тако занесене масе?

Дао би Бог да се ја у оцени преварим. Али, као човек који се *годинама* кретао у средини, за мало не, *свију* редова и слојева бугарских, и бугарске масе и бугарске интелигенције, ја смем да сведочим: да гореописано расположење није душевна карактеристика Бугара само као *појединаца*, нити је само огледало појединих делова бугарскога друштва, као што није израз *случајних* прилика, или појава повремених и партикуларних односа. *Не*. То је и гледиште и становиште, то је, осећање и расположење, то је *усредсређена* *тежња* *целокупне* *Бугарије*. *Сви* Бугари тако мисле, *сви* су тако „настројени“ — *сви* — и најпростији и најобразованији: и сељак и трговац, и чиновник и официр, и државник, па чак и *научењак*! Ту су они једно „*ја*“, што *једнако* *осећа* и *једноме* тежи, па о чему једнако и говори: и у кући и на улици, и у породици и у кавани, и у службеној канцеларији и у неслужбеној штампарији, па чак и у најозбиљнијим, најспецијалнијим *стручним* расправама, *литерарним*, *научним* и *војним*. Пошто сам војник, — а о војци овде особено и говорим — то, да наведем један такав *историски* и пример и доказ.

Дакле, пред нашу објаву рата Бугарима 1885 год, командант наше *шумочке* војске (поп. Лешјанин) издао је био војсци у очи преласка границе један *упис*, у коме је, између осталог, и то рекао: како непријатељ не стоји на чврстим ногама; јер нити има довољне војничке спреме, нити је имао прилике да се у школи рата како треба истеше и прекали. Ничега багателишућега, а камо ли презирућега, није било у овоме маломе војводскоме акту покојнога Лешјанина. Али, да видите како се те наредбе дотиче у своме делу онај Бугарин и бугарски војник, који је написао бити-имајућу — *стручну* књигу под насловом; „*Историјске белешке о српско-бугарскоме рату*.“ Писац је — узгред сматрамо за дужност да приметимо — иначе доста *објективна* глава, и своју духовну равнотежу губи управо и *шек* кад се *Срба* и *Србије* дотакне. Тако, на прилику, наводећи дотични и скромни потез у Лешјаниновој наредби, он вели, како не може да се начуди „*слепиљу* *Срба*“, који су се усудили „да унапред имају тако лоше мишљење о бугарској војсци, о њеноме војничкоме духу и моралној снази!“ Шта су вели, мислили ти Срби о нама? Зар не знају они *ко* смо ми, *Бугари*? Зар су могли они и за тренут веровати, да ће се рат другаче свршити, а не као што се и свршио, *победом* Бугара?

Дакле, наш је Лешјанин прво требао, као гојник, то у *напред* да зна; а друго, водећи Србе у борбу противу Бугара, требао им је у *напред* казати; да су ти Бугари — *непобедни*?!... Овоме не треба коментара! И ми ћемо за сада овде и *сташти* са сликањем Бугара, са снимањем т.ј. њиховога народно-војничкога карактера.

О Г Л А С

У вези огласа управе општ. трошарине од 28 фебруара т. г. Бр. 656, објављеног у бр. 9. „Општинских новина,“ односно наплате трошарине на предмете који се производе у вароши, Управа трошарине прописала је привремено упуство контролорима и старешинама трошаринских станица, које је суд општ. вароши Београда на основу чл. XII приврем. правила трошарин. решењем својим од 28 т. месеца АБр. 3652, одобрио.

Упуство гласи:

УПРАВА
БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ТРОШАРИНЕ
Бр. 1134
31 марта 1902 год.
Београд

Свима старешинама станица и кварталним контролорима београдске општинске трошарине.

Сходно указу од 19 фебруара тек. год. на основу решења суда општ. вар. Београда АБр. 1893 и АБр. 1996 тек. год.; у вези тачке 3 и 4 наредбе X ове управе од 1 марта т. г. односно наплате општинске трошарине на предмете који се у Београду производе, управа трошарине издаје следеће:

ПРИВРЕМЕНО УПУТСТВО.

Сваки контролор и дотични старешина при наплати трошарине има се придржавати у главном тарифе од 17 VII. 893 год.

Но како се извесни трошарински предмети израђују од материјала, на који је већ трошарина у неколико плаћена, — то се има на исте артикле ресто наплаћивати.

Управа је узела то у рачун и одредила за извесне артикле наплату ресто трошарине.

Дотле, док се нова тарифа не изради има се поступити овако:

1) Код тачке 1, 2, 3 и 4 наплаћиваће се по тарифи, као и на ону зелен што се уноси.

2) Код тач. 5 на грис, такође по тарифи, код овдашњих млинова.

3) Код тач. 21 о млеку, квартални контролори, односно старешине дотичних станица, водиће књигу од свију млекара, који држе стоку у вароши ради продаје млека, и од њих трошарину по пропису наплаћивати.

У исто време они ће пазити и на увознике преко станица, да ли количина одговара плаћеној трошарини, па кад нађу више, поступиће с њима као утајачима; а ако нађу увезено млеко без пријаве, да се поступи као са кријумчарима.

4) Код тач. 22 на колаче од теста, означено је јасно: за макарону, фиду и брашнанице, где долазе и лецедерски колачи.

Овде ће контролори на крају сваког месеца узети од дотичног фабриканта писмену пријаву: колико је за тај месец од својих производа продао за варош и по истој трошарину наплатити. На суме послате ван Београда, неће се ништа наплаћивати.

5) Код тач. 23 на бисквите, ако има таквих произвођача и колико је за варош потрошено, наплатити по тарифи.

6) Код тач. 24 на све израде од шећера као што су: бомбони, шећерлеме, сладолед, компоти, шећерни колачи и т. д. тарифа је 10 дин. од 100 К^о.

Но како се ови производи праве махом од материјала, на који је по другим тачкама тарифе, већ у неколико плаћена трошарина, то би требало обрачунавати. То пак обрачунавање за сваки артикл, задавало би велики посао и произвођачима и трошаринским органима.

Главни материјал за ове производе је следећи:

	од сто кила
шећер на који је плаћено . . .	0.50 дин.
бадем " " " " . . .	3.— "
кестење " " " " . . .	3.— "
млеко " " " " . . .	5.— "
јаја " " " " . . .	5.— "
воће " " " " . . .	2.— "

и т. д. то се узима, да је просечно плаћена већ трошарина 5 дин. од 100 К^о на сав материјал, онда се има на ове производе наплаћивати ресто 5 дин. на 100 К^о на ону количину, која је у вароши потрошена.

И при овој наплати, на крају сваког месеца контролори узимаће од дотичних произвођача пријаву: колико је од својих производа по тач. 24 тарифе продао за варош, па ће му се трошарина на то наплатити по признаничној књизи.

На извезене предмете ван Београда, неће се такође ништа наплаћивати.

7) Код тач. 25 на производњу кобасица и саламе, такса је по тарифи 20 дин. на 100 К^о, но како је на месо плаћена већ општинска аренда од 10 дин., то се има наплаћивати на те артикле ресто још 10 дин. на 100 К^о.

И код ове наплате квартални контролори, знајући све овакве произвођаче по својој књизи, на крају сваког месеца узеће од њих пријаву колико су од тог производа за варош утрошили па на ту суму трошарину наплатити.

8) Код тач. 30 и 31 квартални контролори и дотичне старешине, прибележиће све винарске и ракиске произвођаче, који вино у вароши производе и од њих наплаћивати трошарину на стварну количину произведеног вина и ракије.

Кад се узме у рачун, да се од 100 К^о грозђа може произвести:

60 К ^о бољег вина по 8% . . .	4.80 дин.
10 " слабијег " " " . . .	0.80 "
5 " ракије од 10 гр. 10% . . .	0.50 "
Свега 6.10 дин.	

онда би се имало од произвођача вина наплатити 6 дин. на увезено грозђе, и тиме би он био ослобођен за сву производњу вина и ракије од те количине.

Но ако је увозач платио на грозђе одређену таксу од 2 дин., па га није потрошио као грозђе, већ хоће да производи вино, онда имаће да доплати још по 4 динара на 100 К^о.

Једном речи:

Ко увози грозђе да га распрода, плаћа по тарифи 2 дин. на 100 К^о, а ко увози грозђе ради производње вина и ракије плаћа при увозу 6 дин. на 100 К^о.

9) Код тач. 32., ракија до 10 гради плаћа 10 дин. на 100 К^о.

Ако се оваква ракија производи у вароши од воћа сирових шљива и комине, на шта је плаћена трошарина по 2 дин. на 100 К^о. то пошто ови артикли дају испод 20% ракија, онда се нема шта више наплаћивати.

10) Ако се ракија пече од сувих шљива и пекмеца који артикли нису платили никакву трошарину, наплаћиваће се трошарина на произведену количину ракије по тач. 32, 33 и 34.

11) Приликом препицања меке ракије у љуту, поступиће се овако:

Мека ракија од 9—10 гради даје 50% љуте преко 15 гради, која је таксирана 25 дин. што чини 12.50 дин., па како је плаћено већ на меку трошарина 10 дин., то се има наплатити ресто 2.50 дин. од 100 К^о.

12) Ракија од 11 и 12 гради даје нешто више од 50% љуте ракије преко 15 гради, а ова је платила трошарину по тачки 33 тарифе 12 дин., то се има доплаћивати при препицању још по 2 дин. на 100 К^о.

13) Ракија од 14 и 15 гради, при препицању у љуту преко 15 гради даје 60% љуте што износи према тачки 34 тарифе 15 дин.; па како је она као мека платила по тач. 33 тарифе трошар. 12 дин., то се има доплаћивати ресто 3 дин. на 100 К^о.

Код свију ових тачака под 10, 11, 12 и 13 наплата ће се вршити од 100 К^о усуте ракије у казан за препицање, без обзира на то, колико ће од тога љуте изаћи, пошто неки терају ракију на 16 и 17 а неки на 20 и више гради.

Контролори и старешине станица водиће нарочиту књигу о свима ракијарима и казанима, а о томе могу добијати податке и од државних контролора, сходно чл. 6. закона о државној трошарини.

14) На ракију, која се сада пече од прошло-годишње комине, на коју није наплаћена трошарина, наплатиће се трошарина по тачкама 32, 33 и 34 тарифе.

15) По тач. 35 на ликере, рум, књак и друга пића, која су оптерећена по 20 дин. на 100 К^о, узима се у олакшацу на предмете, од којих се ова пића производе да је плаћена трошарина 60% до 12 дин. на 100 К^о, дакле има се наплаћивати ресто (40%) 8 дин. на 100 К^о.

16) По тач. 36 трошарине на пиво, уређена је засебно помоћу држав. контролора.

17) По тач. 37 на сирће по тарифи 3 дин. на 100 К^о. Но ако се исто производи од вина на које је плаћена трошарина, онда се нема шта наплаћивати.

18) Код тач. 48 на цаприку туцану или мевену по тарифи 8 дин. на 100 К^о.

За случајеве који нису овим упуством предвиђени, контролори и старешине обраћаће се управи трошаринској за упуство.

Управник трошарине

Л. С. Карамарковић с. р.

Ово се објављује свима произвођачима трошаринских предмета, ради управљања.

Од Управе општин. трошарине 20 јуна 1902 год. Бр. 1912, Београд.